

Ing. Andrea Lesniaková, Katedra podnikania a manažmentu Fakulta BERG TU v Košiciach

doc. RNDr. Katarína Kyseľová, PhD., Katedra chémie, Hutnícka fakulta TU v Košiciach

Environmentálna legislatíva Európskeho spoločenstva a jej vplyv na oblasť nerastných zdrojov na Slovensku v rámci blížiaceho sa vstupu SR do EÚ

Gesetzgebung der Umwelt der Gemeinschaft und deren Einfluss auf das Gebiet der Mineralquellen auf der Slowakei im Zusammenhang mit dem kommenden Beitritt der SR in die EU

Der Beitritt in die EU übt den Einfluss auf alle Industriebereiche aus, deren Tätigkeit auf die Umwelt wirkt. Auch der Sektor der Mineralquellen wird von diesem Trend beeinflusst. Die EU verfügt über ein System von Umweltgesetzen, bestehend aus ca. 357 einzelnen Rechtsdokumenten. Manche davon sind speziell für diesen Bereich bestimmt, während andere für alle Bereiche gültig sind. Zum heutigen Tag existieren nur einige Rechtsdokumente Europäischer Gemeinschaft, die sich nur der Industrie der Mineralrohstoffförderung treffen, deshalb die Menge der zur Zeit vorgelegten Umweltgesetze bezieht sich primär auf alle Bereiche der Bergbau- sowie Produktionsindustrie.

Dieser Artikel stellt eine Zusammenfassung einiger grundsätzlicher Umweltgesetze dar, die in allen Mitgliedstaaten sowie in Beitrittsländern (einschl. der Slowakei) umgesetzt werden müssen. Diese Gesetze stehen auf einer unterschiedlichen Stufe der Umsetzung in die Praxis im Prozess der EU-Integration. Ein Grund ist durchaus klar. Eine der Bedingungen für den Beitritt und die Mitgliedschaft ist die Aufnahme und Umsetzung der EU-Gesetze (einschl. des Umweltgesetzes) auf der Slowakei, die durch europäische Kommission überprüft wird.

Environmental legislature of the European Community and its influence upon the field of mineral sources in the Slovak Republic within the framework of forthcoming accession of the SR in the EU

The rise of the European Community has an influence upon all branches of industry, the activities of which influence the environment. The sector of mineral sources will be influenced by this rising trend as well. The European Community is in possession of a set of environmental laws consisting of approximately 357 separate legal documents. Many of these laws are specific for this field and, on the other hand, other are valid for all sectors. Until today, there have been existing only several legal documents of the European Community relevant to only the industry of minerals exploitation, therefore the majority of currently submitted environmental legislature is primarily valid for all branches of mining and production industry.

This article summarizes some basic EC environmental laws, which must be realized in all member countries as well as in the countries endeavoring to join the EU (including the Slovak Republic). These laws are currently found at different levels of enforcement in the process of integration into the EU. One reason is absolutely clear. The acceptance and implementation of the EU laws (including the Environmental Act) in the Slovak Republic, which will be controlled by the European Commission, is one of the conditions for the accession and membership in the EU.

Экологическое законодательство Евросоюза и его влияние на область минеральных источников в Словакии в рамках приближающегося срока вступления Словацкой Республики в члены ЕС

Вступление в ЕС оказывает влияние на все отрасли промышленности, деятельность которых влияет на окружающую среду. Сектор минеральных источников также будет находится под влиянием этих трендов. ЕС располагает системой экологических законов, представляемых приблизительно 357 самостоятельными правовыми документами. Многие из этих законов являются специфическими именно для данной области, между тем как другие действуют для всех секторов. Сегодня существует только несколько правовых документов ЕС, относящихся исключительно к промышленности добычи сырья и поэтому большое количество предлагаемого в настоящее время экологического законодательства относится первично к всем отраслям горнодобывающей и производственной индустрии. Статья подытоживает некоторые основные экологические законы ЕС, которые должны быть имплементированы во всех странах-членах, а также в кандидатских странах, т.е. включительно Словакии. Данные законы находятся на различном уровне внедрения в практику в процессе интеграции в ЕС. Одним из условий вступления и членства Словакии в ЕС ясно является применение и выполнение законов ЕС, включительно экологических. Этот процесс будет

контролирован со стороны Европейской Комиссии.

Environmentálna legislatíva Európskeho spoločenstva a jej vplyv na oblasť nerastných zdrojov na Slovensku v rámci blížiaceho sa vstupu SR do EÚ

Vzostup Európskeho spoločenstva vplyva na všetky odvetvia priemyslu, ktorých činnosť ovplyvňuje životné prostredie. Sektor nerastných zdrojov bude taktiež ovplyvnený týmto narastajúcim trendom. Európske spoločenstvo disponuje sústavou environmentálnych zákonov pozostávajúcich z približne 357 samostatných právnych dokumentov. Mnoho z týchto zákonov je špecifických pre túto oblasť, kým na druhej strane ostatné platia pre všetky sektory. K dnešnému dňu existuje iba pár právnych dokumentov Európskeho spoločenstva vzťahujúcich sa iba na priemysel ťažby nerastných surovín, preto množstvo, v súčasnosti predkladanej environmentálnej legislatívy, sa primárne vzťahuje na všetky odvetvia ťažobného a výrobného priemyslu. Tento článok je zhrnutím niektorých základných EC environmentálnych zákonov, ktoré musia byť realizované vo všetkých členských štátoch ako aj štátoch usilujúcich sa o vstup do EU (vrátane Slovenska). Tieto zákony sú na rôznom stupni uvádzania do praxe v procese integrácie do EU. Jeden dôvod je úplne jasný. Jednou z podmienok vstupu a členstva v EU je prijatie a realizácia zákonov EU (vrátane Environmentálneho zákona) na Slovensku, ktoré bude kontrolované európskou komisiou.

Priemyselné technológie a zemské zdroje

Zemské zdroje sú základom blaha a vývoja ľudskej spoločnosti. Všetko, čo človek využíva, od potravín, surovín, energie, až po spotrebné výrobky, pochádza z podstaty tejto planéty. Súčasný zvýšený záujem o zdroje nie je ničím novým. V histórii sa vždy človek zaujímal o to, z čoho vyrobí chlieb a zaujímal sa o pôdu, vodu, minerály a energiu.

Zemské zdroje možno rozdeliť do dvoch veľkých skupín: **obnoviteľné a neobnoviteľné**. Obnoviteľné zdroje sú také, ktoré sú opakovateľne využiteľné.

Fosílna palivá a minerály sú príkladom neobnoviteľných zdrojov. Raz, keď sa zo zeme vyťažia a spotrebujú, nemožno ich nahradiť, aj keď mnoho minerálov môže byť

recyklovateľných, ako napr. hliník. Odtiaľ sú často vyjadrované obavy, že vysoká spotreba zdrojov bude viesť ku ich vyčerpaniu, čo si vynúti postupné obmedzovanie ich používania, a to môže spôsobiť zastavenie rozvoja spoločnosti. Skutočnosti však naznačujú, že svet väčšinu neobnoviteľných zdrojov stále využíva a bude tomu tak aj počas niekoľkých nasledujúcich desaťročí. Podľa mnohých meraní, zásoby energie a ložísk úžitkových nerastov sú bohatšie, ako tomu bolo pred pár desiatkami rokov a skutočná svetová cena týchto komodít je dnes nižšia, ako tomu bolo pred dvadsiatimi rokmi, napriek ich rastúcej spotrebe. Nové technológie začínajú nahrádzať mnoho tradičných prírodných zdrojov. Technologický rozvoj vedie ku nachádzaniu a využívaniu náhrad za mnoho tradičných materiálov, ako aj ku efektívnejšiemu využívaniu energie. Tieto zmeny dláždia cestu ku ekonomikám menej závislým na prírodných zdrojoch. Ak bude nedostatok neobnoviteľných zdrojov skutočne akútny, ceny za ne začnú rásť a urýchlia sa technologické zmeny vedúce ku používaniu náhradných materiálov a zdrojov.

Okrem rozdelenia zdrojov na obnoviteľné a neobnoviteľné, je možné definovať na zemských zdrojoch aj ďalšiu ich vlastnosť - znovuzískateľnosť. Napríklad fosílna palivá a minerály majú nulovú znovuzískateľnosť, lebo ak raz boli použité, nikdy viac nenadobudnú pôvodné vlastnosti. Voda je príkladom variabilnej znovuzískateľnosti. Rýchlo tečúca voda sa môže obnoviť rýchlo po odstránení zdroja znečistenia. Naproti tomu obnovenie kvality vody v jazere s malým prítokom a odtokom môže trvať stovky rokov.

Svetová energetická rada (WEC) vo svojom XVI. Prieskume energetických zdrojov skonštatovala, že obavy z eminentného vyčerpania zásob energie, ktoré sa publikovali pred dvadsiatimi rokmi sa ukázali byť neopodstatnené. Odhady dostupných ťažiteľných zásob ropy narástli o 11,4% (porovnanie rokov 1987 a 1990) a zásoby skvapalnených zemných plynov a zemných plynov vzrástli v tomto období o 5,3 resp. o 17,9%. Pri udržaní súčasných ekonomických a technologických podmienok vystačia zásoby ropy na 40 rokov, zemného plynu na 50 a uhlia na 200 rokov.

Smernica na klasifikáciu zásahov do životného prostredia

Smernica 85/337/EEC na posúdenie vplyvu verejných a súkromných projektov na životné prostredie bola pred nedávnom poopravená (vylepšená) o smernicu 97/11/EC, ktorej ustanovenie muselo byť presmerované a uvedené do života k 14. marcu 1999. Zmeny nemožno považovať len za vylepšenia, ale skôr ako transformáciu, ktorej cieľom je prekonať slabé stránky pôvodnej smernice najmä v miestach týkajúcich sa typov stanovených projektov a informácii zahrnutých do týchto ustanovení. Smernica zahŕňa preventívne opatrenia na ochranu životného prostredia, ktoré musia byť prezentované predtým, než vláda vydá súhlas na rozvoj projektov, ktoré by mohli mať značný vplyv na životné prostredie a zároveň by mali byť analyzované všetky možné vplyvy na životné prostredie.

Niektoré kategórie projektov uvedené v Dodatku 1 k tejto smernici sú vždy predmetom požiadaviek, ktoré sa týkajú vplyvu na životné prostredie. Ďalšie kategórie uvedené v Dodatku 2, majúce značný vplyv na životné prostredie, sú predmetom klasifikácie podmienenej kritériami členských štátov. Činnosť v oblasti ťažby nerastných surovín, kde môže byť vplyv na životné prostredie jednoznačný, sú automaticky súčasťou tejto smernice.

Realizátor týchto projektov musí dodať kompetentným orgánom, napríklad vláde príslušné detailné informácie o projektoch, ktoré by mohli zasahovať do životného prostredia. Orgánom s kompetenciami pre životné prostredie musí byť poskytnutá možnosť vyjadriť sa k daným projektom predtým, ako budú schválené. Verejnosť musí byť informovaná o realizácii projektov a ich vplyve na životné prostredie a zároveň má byť poskytnutá možnosť vyjadriť svoj názor. Kompetentné orgány musia brať aj tieto fakty do úvahy predtým, než príjmu konečné rozhodnutie.

Informácie musia byť poskytnuté aj ďalším členským štátom Európskej únie, ktoré by mohli byť týmito projektmi ovplyvnené a tiež sa musia podieľať na posudzovaní daných projektov. To vyplýva z ustanovenia Európskej hospodárskej komisie pre Európsku konvenciu na posudzovanie projektov s medzinárodným vplyvom (Espoo Convention). Existujúce členské štáty sa vo väčšej miere spoliehajú na začleňovanie požiadaviek EIA v krajinách, kde plánovaná legislatíva s veľkou mierou zodpovednosti je prostriedkom na uplatňovanie týchto smerníc. Postup pre EIA by mohol byť integrovaný do Smernice pre prevenciu a kontrolu znečistenia (IPPC).

Smernice na národnej úrovni, by mali obsahovať informácie o dokumentoch týkajúcich sa projektov zasahujúcich do životného prostredia a tie by zároveň mali byť brané do úvahy v procese hodnotenia a rozhodovania o týchto projektoch. To podporí šandardizáciu procesu riadenia a jeho výsledkov. Tieto smernice by mali byť špecifikované pre jednotlivé činnosti, napr. baníctvo. Kľúčovou časťou týchto smerníc je rozvoj procesu riadenia za účasti verejnosti, čím by sa celý proces prijímania týchto rozhodnutí stal transparentný.

Podmienkou úspechu celého hodnotiaceho procesu je stratégia riadenia ochrany životného prostredia, ktorá by určovala rozsah vplyvu na životné prostredie a zároveň zmiernovala následky, prípadne dbala o prevenciu. Potrebné technické a vedecké poznatky spolu s možnými vplyvmi na životné prostredie, ktoré musí predložiť spoločnosť predkladajúca návrh projektu, bude posudzovať vláda.

Smernica o prístupe k informáciám

Smernica 90/313/EEC o slobode prístupu k informáciám o životnom prostredí ukladá zodpovedným orgánom za povinnosť uistiť sa, že tieto informácie sa na požiadanie k dispozícii verejnosti. Odpovede na otázky musia byť poskytnuté verejnosti v presne stanovenom termíne a taktiež má verejnosť právo sa odvolať k vyššej inštancii, ak im poskytnutie týchto informácií bolo zamietnuté. Členské štáty taktiež musia podávať pravidelné správy o stave životného prostredia.

Táto smernica je v súčasnosti vylepšovaná o dodatok obsahujúci ďalekosiahle práva občanov na informácie o stave životného prostredia vrátane práva vstupu na súdy, čím by verejnosť bola viac informovaná o dodržiavaní smerníc o životnom prostredí a zároveň by sa dozvedela o devastácii životného prostredia a jej účinku na zdravie človeka. A preto bude občanom umožnený prístup k dokumentácii poskytovanej firmami. Poskytnutie týchto dokumentov ukladá vláda ako jednu zo základných požiadaviek zaznamenávania a súhlasu. Občanom bude garantované právo získať záznamy o životnom prostredí, ktoré sú vo vlastníctve firmy.

Kľúčom k úspešnému uvedenia tejto smernice do života je udržanie rovnováhy medzi diskretnosťou údajov a prístupom k informáciám o životnom prostredí za predpokladu, že prístup k informáciám bude neobmedzený. Stálo by za to kontaktovať vládu, aby sme zistili ako je táto "rovnováha" braná do úvahy.

Toto nariadenie je často považované za kritické, pretože je ťažké garantovať transparentnosť vládnych rozhodnutí a zároveň sa uistiť o zodpovednosti vlády. Vláda bude musieť objasniť verejnosti postup poskytovania informácií. Firms budú musieť znášať tlak, aby tak uspokojili požiadavky sprístupnenia informácií o vplyve na životné prostredie.

Rámcová smernica o odpade

Smernica Rady Európy 75/442/EEC poskytuje schému, pomocou ktorej členské štáty kontrolujú odstraňovanie odpadu na národnej alebo miestnej úrovni. Táto schéma bola podstatne zrevidovaná a poopravená v roku 1991 tak, bola k dispozícii legálna schéma pre riadenie odstraňovania odpadu, ako bola stanovená aj v Stratégii riadenia odstraňovania odpadu v Komisii. Nová schéma poskytuje všeobecnú terminológiu a definície odpadu založenej na práci vydanéj OECD. Členské štáty musia podporovať prevenciu alebo redukciu odpadu a jeho škodlivosti podporovaním rozvoja čistiacich technológií, zlepšenie technických produktov a technológií odstraňovaním odpadu. Musia taktiež podporiť recykláciu odpadu a jeho použitie ako zdroj energie. Tieto požiadavky sú celoplošne realizované v ťažobnom priemysle.

Aby bol splnený cieľ stanovený Európskou komisiou na uspokojivé odstraňovanie odpadu, slovenská vláda by mala zakladať integrovanú a účinnú sieť zariadení na odstraňovanie odpadu a v spolupráci s členskými štátmi využívajúc najlepší dostupné technológie nie tak náročné na finančné prostriedky.

Ďalším bodom tejto smernice, ktorého realizáciu musí slovenská vláda predložiť čo najskôr je plán na riadenie likvidácie odpadu zahŕňajúceho jeho recykláciu a likvidáciu a s tým súvisiace technologické požiadavky, ako aj špeciálne ustanovenia pre špecifické druhy odpadu a siete zariadení na jeho odstraňovanie. Plány by mali tiež zahŕňať náklady a prostriedky na racionalizáciu zberu odpadu a jeho triedenie.

Hlavným cieľom Smernice 91/689/EEC vydanéj Radou Európy je formulovať všeobecnú definíciu nebezpečného a veľmi škodlivého odpadu a spôsob riadenia odstraňovania tohoto odpadu. Smernica obsahuje zoznam nebezpečného odpadu a na základe "princípu znečisťovateľa", podľa ktorého výdavky na odvoz a likvidáciu odpadu hradí jeho majiteľ. Náklady na riadenie odvozu odpadu sú zvyčajne priamo presunuté na daný priemysel. Smernica predpokladá, že firmy majú adekvátnu infraštruktúru pre bezpečný zber, triedenie, dopravu, recykláciu, náhradu materiálov a náhradu energie a odvoz všetkých relevantných druhov odpadu. Zároveň môže byť požadované aj vytvorenie systému pre licencované riadenie likvidácie odpadu.

Smernica o nebezpečnom odpade

Hlavným cieľom Smernice 91/689/EEC vydanéj Radou Európy je formulovať všeobecnú definíciu nebezpečného odpadu. Smernica obsahuje zoznam nebezpečného odpadu, konštituentov a firmy s nebezpečným odpadom.

Podniky, ktoré uskutočňujú svoje vlastné operácie na odstraňovanie odpadu potrebujú na tieto účely licenciu.

Plány na riadenie odstraňovania odpadu musia byť publikované slovenskou vládou aj ako súčasť všeobecných plánov na riadenie odstraňovania odpadu (podľa 75/442/EEC), ale aj samostatne.

Vláda bude musieť požadovať:

- registráciu a identifikáciu každého miesta, kde bol dovezený nebezpečný odpad
- samostatné balenie a značenie tohoto odpadu podľa medzinárodných štandardov ako aj štandard únie, na základe ktorých by takýto odpad mal byť zozbieraný, transportovaný a dočasne uložený na bezpečnom mieste.

Vláda bude kontrolovať zariadenia produkujúce a prijímajúce nebezpečný odpad ako aj jeho transport.

Rámcová smernica o kvalite vody

V roku 1995 sa európske inštitúcie zhodli na nevyhnutnosti základného prieskumu a reštrukturalizačného procesu pre stratégiu ochrany vôd.

Komisia sa už zaoberala potrebou globálnejšieho prístupu k vodnej politike a prijala požiadavky

európskej parlamentnej komisie na ochranu životného prostredia a Rady ministrov životného prostredia. Nasledovalo veľké množstvo konzultácií všetkých zainteresovaných strán takých ako miestne a regionálne orgány, užívatelia vody, realizačných agentúr, poskytovateľov vody, priemyslu, poľnohospodárstva, na základe ktorých vo februári 1997 Komisia prijala návrh na Rámcovú smernicu o vode. Ako taká bude kľúčovým komponentom Environmentálneho zákona EÚ, ktorý bude uplatnený na Slovensku.

Zámerom tejto smernice je uzákoniť schému, prostredníctvom ktorej by mali byť dosiahnuté hlavné štyri následovné ciele na posilnenie vodnej politiky:

- dostatočné poskytovanie pitnej vody
- dostatočné poskytovanie vody na ďalšie hospodárske účely (napr. baníctvo)
- ochrana životného prostredia
- zmiernenie nepriaznivého vplyvu povodní a sucha.

Environmentálnym cieľom tejto smernice je dosiahnuť "dobrý stav" podzemných a povrchových vôd najneskôr do roka 2010. Ďalším cieľom je uzákoniť riadenie povodia vodných tokov založených na type povodia; monitorovanie stavu povrchových a podzemných vôd; definíciu kvality cieľov; uzákonenie programov opatrení, aby sa tak dosiahol definovaný cieľ. Administratívna štruktúra, pomocou ktorej sa dosiahne riadenie vodných tokov je ponechaná na diskretnosť slovenskej vlády.

Program opatrení bude musieť byť v súlade s už spomenutým kombinovaným prístupom, s použitím stanovených hodnôt emisných limitov a noriem kvality vody. Komplexná realizácia existujúcej legislatívy EÚ o hodnotách emisných limitov musí rešpektovať priemysel, inými slovami musí sa brať do úvahy Smernica o zaobchádzaní s odpadovou vodou v mestách, IPPC smernicu, Smernicu o dusičnanoch, Smernicu o nebezpečných látkach, Smernicu o produktoch na ochranu rastlín. Navyše je nutné rešpektovať Normy o kvalite vody uzákonené v Rámcovej smernici a ďalšie EÚ zákony o vode (napr. Smernica o spotrebnej vode, Smernica o ochrane podzemných vôd). Slovenská vláda sa bude musieť uistiť, že poplatky za užívanie vody sú platené v plnom

rozsahu (ide o poplatky za vodné a stočné). Výmer týchto poplatkov má vychádzať zo zákonov o vode daných úniou, štátom a regiónmi. Tieto opatrenia musia byť právne záväzné.

Firmy budú požiadané, aby monitorovali kvalitu a množstvo spotrebovanej vody. Taktiež budú zapojené do hodnotenia vplyvu komerčných aktivít na kvalitu podzemných a povrchových vôd povodia jednotlivých riek berúc do úvahy znečistenie z bodových zdrojov, rozptýlených zdrojov, abstrakciu vody a ďalšie ľudské aktivity vplývajúce na jej stav.

Smernica o podzemných vodách

Smernica 80/68/EEC na ochranu podzemných vôd pred znečistením spôsobeným nebezpečnými látkami bude v budúcnosti tiež zahrnutá do nadchádzajúcej Rámcovej štruktúry o vode. Zatiaľ je táto smernica dôležitou súčasťou sektoru o nerastných zdrojoch. Smernica kontroluje priame a nepriame vypúšťanie týchto látok ako aj ich odstraňovanie. Únik určitých substancií a skupín substancií do podzemných vôd je prísne zakázaný, kým iné látky musia podliehať podrobnej analýze kompetentných orgánov. Je potrebné, aby slovenská vláda sledovala vplyv vypúšťania nebezpečných látok v súlade s kompetentnými orgánmi.

Smernica o nebezpečných látkach

Smernica 76/464/EEC o znečistení spôsobenom určitými nebezpečnými látkami vypúšťanými do vôd vyžaduje, aby slovenská vláda kompletne kontrolovala vypúšťanie nebezpečných látok pomocou zákazov alebo autorizačných systémov. Smernica a jej sedem nariadení sa orientuje na jednotlivé nebezpečné látky ako aj skupiny látok. Jednotlivé nariadenia zahŕňajú 18 látok na úrovni únie.

Smernica nariaďuje slovenskej vláde stanoviť maximálne hodnoty emisií zavedených touto smernicou. Existuje alternatíva umožňujúca vláde kontrolovať znečistenie v súlade s normami kvality vôd ustanovených v smernici a tak si odôvodniť hodnoty emisných limitov. Tieto požiadavky budú priamo postúpené jednotlivým firmám.

Pre priemyselné zariadenia, ktoré zahŕňa IPPC smernica sú emisné limity stanovené nariadeniami bezpodmienečne povinné. Navyše navrhovaná Smernica o kvalite vody uzákoní povinné normy kvality vody.

Následné firmy budú musieť zaviesť dodržiavanie zákazov a autorizačných postupov na kontrolu vypúšťania priemyselných odpadových vôd. Stanovené zákazy a autorizačné postupy musia byť v súlade s IPPC smernicou ako aj Rámcovou smernicou o kvalite vody.

Firmy budú musieť zamestnať expertov na technológiu kontroly znečistenia, expertov monitorujúcich environmentálnu toxikológiu a splašky a expertov na inšpekčné postupy v súlade so smernicou. To isté sa vzťahuje aj na zhromažďovanie dát o hodnotách emisných limitov a noriem kvality vody, ktoré musia byť zhromažďované podľa predpísaných parametrov.

Integrovaná smernica o prevencii a kontrole znečistenia

Cieľom tejto smernice je dosiahnuť integrovanú prevenciu a kontrolu znečistenia narastajúceho v dôsledku veľkého množstva rozličných aktivít. Prostredníctvom meraní sa predíde, prípadne ak to nie je realizovateľné, tak sa aspoň redukuje únik emisií z priemyselných podnikov do ovzdušia, vody a pôdy. Do tejto oblasti musíme zahrnúť aj opatrenia dotýkajúce sa odpadu, čím sa dosiahne vysoká úroveň ochrany životného prostredia ako celku..

Smernica obsahuje zoznam aktivít, pre ktoré je nevyhnuté povolenie. Vláda môže vydať povolenie pre jednotlivé oblasti znečistenia, t.j. pre vypúšťanie látok do ovzdušia, vody ako aj pre odpad pochádzajúci z priemyselných zariadení alebo môže vydať hromadné povolenie, ktoré bude integrované prostredníctvom kooperačných postupov zaangažovaných úradov oprávnených vydávať povolenia. Okrem zavádzania emisných limitov sa členské štáty musia uistiť, že opatrenia obsahujúce tieto povolenia sú vytvorené na základe požiadaviek, aby:

- boli prijaté všetky náležité preventívne opatrenia proti znečisťovaniu, obzvlášť pomocou aplikácie Najlepších dostupných techník – postupov (Best Available Techniques- BAT)
- nebolo spôsobené žiadne rozsiahle znečistenie
- vyšlo sa produkovaniu odpadu. Tam kde dochádza k produkcii odpadu, by malo dôjsť k recyklácii a v prírode, kde to nie je technicky a ekonomicky možné, by tento odpad mal byť odstránený tak, aby sa tým predišlo negatívnemu vplyvu na životné prostredie
- efektívne sa využívala energia
- boli prijaté potrebné opatrenia, aby sa tak predišlo nehodám a ich dôsledkom
- boli prijaté potrebné opatrenia na pozastavenie aktivít, ktoré predstavujú riziká znečistenia.

Povolenia musia obsahovať náležité emisné limity na základe BAT a zároveň musia brať do úvahy potenciálny prenos znečistenia z jednej oblasti na druhú.

Je nevyhnutné predložiť aj ďalšie požiadavky na ochranu pôdy, podzemných vôd a ochranu pred zhromažďovaním odpadu. Navyše povolenia musia obsahovať doplnkové požiadavky nevyhnutné, aby sa tak predišlo porušeniu akýchkoľvek noriem kvality životného prostredia.

Tieto požiadavky sa vzťahujú na nové zariadenia od októbra 1999 a na existujúce zariadenia až do októbra 2007. Firmy budú požiadané, aby prehodnocovali a ak je to nevyhnutné aj aktualizovali podmienky povolení.

Predpokladmi na získanie povolenia na základe tejto smernice sú jednak znalosti firiem ako aj schopnosť riadiť a kontrolovať režim riadenia činnosti na ochranu životného prostredia. Znalosť kvality životného prostredia a emisných noriem je v tomto prípade nevyhnutnosťou. Dobrým začiatkom je zhodnotenie schopnosti firiem prevziať na seba plnenie povinností stanovených smernicou, vrátane prevencie proti znečisteniu, minimalizácie množstva odpadu, jeho recyklácie a bezpečného odstraňovania, efektívneho povolenia noriem. Povolenie musí obsahovať detailne rozpracované požiadavky na ochranu zeme, vzduchu a vody. Taktiež musí zahŕňať detailný plán identifikácie a monitoringu emisií. Pokuty za zlyhanie spolupráce s kompetentnými orgánmi a inšpektormi tak ako aj za porušenie stanovených emisných limitov budú pravdepodobne prísne. Bolo by vhodné získať finančné fondy a poisťné na pokrytie nákladov existujúcich operačných okolností a prečinov.

Smernica na kontrolu hlavných rizík vzniku nehôd

V roku 1999, Smernica 96/82/EEC na kontrolu rizika vzniku nehôd zahrňujúca nebezpečné látky nahradila starú smernicu Smernicu 82/501/EEC, ktorá bola vypracovaná na základe skúsenosti z nehody v Taliansku v roku 1976. Smernica z roku 1982 ukladala rad povinností priemyselným závozom a kompetentným orgánom. Cieľom Európskej komisie bolo identifikovať a kontrolovať hlavné riziko nehôd.

Nová smernica rozšírila a zjednodušila rámec možností a posilnila bezpečnosť riadenia a plánované požiadavky pri ohrození sa preniesli na vykonávateľov v jednotlivých priemyselných závozoch. Zabezpečovanie inšpekcií a kontroly vládou sú posilnené a nové opatrenia oprávňujúce zodpovedné orgány brať do úvahy cieľ smernice pri plánovaní využitia pôdy.

Či podnik spadá do rámca smernice bude samostatne určené na základe obsahu množstva nebezpečných látok, ktoré by znamenali riziko nehôd. Zariadenia, ktoré spadajú pod túto smernicu a zároveň sú v tesnej blízkosti musia spolupracovať, aby tak zabránili riziku vzniku domino efektu ako napríklad požiar alebo povodeň šíriace sa z jedného zariadenia na druhé.

Aby sa zvýšila bezpečnosť a redukovalo riziko zlyhania ľudského faktoru, pracovníci v oblasti nerastných zdrojov musia vyvinúť stratégiu na ochranu pred závažnými nehodami ako aj systém riadenia bezpečnosti. Pracovník musí pripraviť hlásenie o bezpečnosti a aj vnútorný plán pre stav ohrozenia.

Vláda musí zakázať používanie priemyselných zariadení, kde prevenčné a redukčné opatrenia realizované pracovníkmi majú vážne nedostatky alebo ak požadované informácie neboli predložené kompetentným orgánom v rozume stanovenom čase. Mal by sa posilniť prístup verejnosti k týmto informáciám. Systém inšpekcií musí byť organizovaný vládou.

Ekomanazment a auditná schéma (EMAS)

Smernica 1836/93/EEC uzákoňuje dobrovoľný ekomanazment a auditnú schému pre zúčastnené priemyselné spoločnosti, ktoré rozvíjajú priemyselnú činnosť v súlade s ochranou životného prostredia. Schéma vyžaduje, aby sa jednotliví strany podieľali na:

- zavedení a realizácií strategických, programových a riadiacich systémov
- kontrole výkonu jednotlivých strán a
- poskytovaní hlásení o ich činnosti na ochranu životného prostredia verejnosti.

Tieto fakty s vzťahujú na podstatné množstvo priemyselných podnikov a na základe experimentov môžu byť rozšírené o ďalšie. Zúčastnené strany musia postupovať nasledovne:

- musia prijať stratégiu na ochranu životného prostredia – táto stratégia by mala byť v súlade s regulačnými prostriedkami, pokračujúcim zlepšovaním environmentálnych aktivít a v súlade s redukciami zásahov do životného prostredia
- musia uskutočniť environmentálny prieskum
- musia predstaviť environmentálny program a systém riadenia ochrany životného prostredia
- musia predviesť environmentálny audit každé tri roky

- musia pripraviť verejné prehlásenie vrátane detailne rozpracovaných zásahov jednotlivých podnikov do životného prostredia
- uskutočniť nezávislé hodnotenie jednotlivých stanovísk firiem k životnému prostrediu prostredníctvom nezávislého akreditovaného kontrolóra v súlade s akreditovaným národným systémom.

Národné a medzinárodné riadenie ochrany životného prostredia a kontrolný systém (iný ako EMAS) môžu byť považované za rovnocenné, ak sú uvedené v Oficiálnom Žurnáli Európskeho spoločenstva.

Biela kniha o zodpovednosti verejnosti za ničenie životného prostredia

Od počiatku vytvorenia zákona európskeho spoločenstva o životnom prostredí európska komunita postrádala úplný systém environmentálnej zodpovednosti za ničenie životného prostredia. Za posledných deväť rokov bol v tomto smere dosiahnutý pokrok prostredníctvom Bielej knihy o zodpovednosti verejnosti za ničenie životného prostredia. Jednotlivé problémy analyzované v tejto knihe zahŕňajú záležitosti priameho záujmu o ťažobný priemysel. Zaoberá sa takými záležitosťami ako je napríklad priama zodpovednosť, spoločnou a čiastočnou zodpovednosťou, potenciálnymi zodpovednými stranami, ale hlavne sa zaoberá pravidlami zodpovednosti, ktoré by mali byť využité u kontaminovanej pôdy. Kým jednania v tejto oblasti sú iba v rannom štádiu, je pre obchodné spoločnosti vhodné, aby mali v Bruseli svojich reprezentantov, ktorí by sa podieľali na tvorbe týchto pravidiel.

Záver

Predchádzajúce hodnotenia vybraných zákonov Európskej Únie o životnom prostredí by mali vyjadriť uplatnenie regulácií ťažby nerastných zdrojov na Slovensku v najbližšom období. Mali by aspoň trochu priblížiť stále rozširujúcu sa sieť EC nariadení o životnom prostredí. Čo sa týka tejto oblasti, európska komisia sa nebude zdráhať uskutočniť legálne opatrenia voči štátom, kde zavádzanie resp. uzákoňovanie EC zákonov o životnom prostredí zlyháva. Ich samotná prezentácia odhaľuje, že sa niektoré firmy cítia byť inzultované bezdôvodným skúmaním a stanovením rôznych obmedzení.

Napriek tomu skúsenosti ukazujú, že najlepšou obranou je útok za pomoci systémov riadenia ochrany životného prostredia úspešne vytvorených a uvedených do života.

Literatúra

1. Cehlár, M., Rybár, P., Bauer, V.: Dobývanie sadrovcového ložiska Markušovce - Šafárka. Acta Montanistica Slovaca, Ročník 3 (1998), 4, 455 - 461., 1998
2. Cehlár, M.: Pre-feasibility study of Kosice joint venture. Bulletin de Liaison des Anciens Stragiaries du CESMAT. ISSN 0246-6279. No 45, Janvier. Paris.m, 1996